

svares deraf, og det var rigtigt og ret. Men, hvorformhelt der drives en saadan Fabriknæring, som en Mølle, der mæler for sit Erhverv fra andre Mølleføgende, der er det og aldeles rigtigt, at Staten beholder Statteberettigelse, at Staten tager sin Næringsstat deraf for Fremtiden, ligesom hidtil med Møllestylden, der er en Næringsstat af Møllerne; det har den altid været; thi Møllestyldshartkornet er en Møllenæringsstat. Naar denne hidtil har været ulige og uretlig fordeelt paa Møllerne, eftersom der er blevet flere og flere Møller, der have forringet eller forstørret Næringen, saa bør en Omregulering af Møllestylden finde Sted, saaledes at de Møller, der miste deres mere eller mindre Næring, skulle ogsaa miste deres større eller mindre Næringsstat. Derfor maa altsaa foregaae en Omregulering af Møllestaten; thi den maa Staten fremtidig beholde, som hidtil. Den Møllenæring derimod, som blot bestaaer i, at enhver Mand maa kunne bygge sig selv en Mølle eller indrette sig en Dværn til at male til Kreatursføde eller male Brødforn til sig selv og sit eget Huus, den maa være aldeles fri for Skyld eller Stat, og det er ogsaa jo forsaavidt tilladt ved dette Lovforslag. Men man skal ellers ikke troe, at Forandringen formedelst denne Frihed vil blive saa stor, at Møllerne derved ville tabe synderligt, eller at der vil reise sig Møller paa enhver Mand's Mark eller i enhver By; thi det gaaer ikke an og kan aldrig betale sig; der hører Noget til at bygge en Mølle og til at faae en Indtægt ved Møllebrug. Hvorformhelt der er virkelig Trang til flere Møller, der ere de allerede før det Næste fremkomne; der er i de senere Aar givet Bevilling til mange nye Møllers Oprettelse, og det er billigt, at, hvor der er Mølletrang, der maa der oprettes nye Møller, og ikkun der kunne de betale sig. Altsaa denne Forandring til Oprettelse af flere Møller er allerede skeet mange Steder og vil skee paa flere Steder. Nu gi-

ves her en Lov til, at, efter 10 Mars Forløb, skal Anlægget af nye Møller og hele Møllenæringen være aldeles fri. Men Hovedspørgsmaalet bliver da her: ophave vi en Berettigelse, en Rettighed, skulle vi da ikke ogsaa tilstaae en Erstatning derfor, som kan svare dertil? Dette mener jeg, man ikke gjør ved denne Lov, saaledes som her tidligere er skeet ved Erstatningsloven for det privilegerede Hartkorn. — Alle Mølleprivilegier eller Gneberettigelser, forsaavidt Møllerne have haft dem, have de haft vel ikke strengt taget lovmæssigt, som ogsaa er oplyst, men de have haft Privilegiets Værdi i Handels og Vandel af deres Eiendom, som bestod deri, at den derved erholdt forøget Værdi, efter den større eller mindre Indtægt, Stedet havde; det var den samme Grund, hvorfor man fordrede Erstatning for det privilegerede Hartkorn, da det overgik til lige Betskatning med det uprivilegerede; da var her i Thinget en ganske anden Sympathie tilstede for at erhverve Erstatning til det frie Hartkorn; Lovforslaget desangaaende lød paa, at de skulde beholde det Samme som de havde, nemlig som Rente af det 25 dobbelte Beløb af Statten, og dette blev ved en meget stor Mægling forandret til Renten af det 20 Dobbelte, og det fandt man dengang var saa aldeles billigt og retfærdigt. — Bagerne, ja de havde kun en tvivlsom Ret, heed det, men, da det var store, betydelige og rige Eiendomme, som vare gaaede over til betydelige, rige Folk, især Folk, som her i Rigsdagen, saavel som af Regjeringen, skjænkedes en Dømmelse forrige Gang paa deres Andragende og Trusel om Søgmaal, som var mageløst i Kjøbenhavn, saa blev det derfor betragtet som en tvivlsom Gneberettigelse og en vigtig Sag, der fordrede en skæffelig og vigtig Erstatning. Nu komme vi til de skæffels Møllere, men de samme skæffels Møllere, mærker jeg godt, have her i Thinget kun liden Sympathie (So! So!).